

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 47 Volume: 9 Issue: 47

Aralık 2016

December 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

NİSA SURESİ 34. AYETİ ÇERÇEVESİNDE İSLAM HUKUKUNDA “NÜŞUZ” KAVRAMINA BİR YAKLAŞIM
AN APPROACH TO THE CONCEPT OF “NUSHUZ” IN THE FRAME OF 34TH VERSE OF SURAT AN-NISA

Rifat USLU*

Öz

Çeşitli zaman ve milletlerde evlilik ve nikah anlayışında farklılıklar olmakla beraber, ilk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem’den günümüze kadar devam eden ve bundan sonra da kıyamete kadar devam edecek olan hükümlerden biri de nikahtır. İslam’a göre evliliğin gayesi, aileye huzur ve mutluluk sağlamak, topluma da iyi ve hayırlı nesil yetiştirmektir. Usulüne uygun bir şekilde meydana gelen nikâh akdi, taraflara bir takım haklar sağladığı gibi, bazı sorumluluklar da yükler. Erkeğin kadına karşı sorumluluğu, mehir, nafaka ve hanımına karşı iyi davranması, kadının kocasına karşı sorumlulukları da, meşru ölçüler dairesinde kocaya itaat, birlikte oturma, kocaya sadakat ve eşinin ve evinin mallarını korumaya ihtimam göstermesi şeklinde özetlenebilir.

Taraflardan birinin diğerine karşı sorumluluğu yerine getirmemesi Kur’an’da “nüşuz” kavramıyla ifade edilmektedir. Çalışma konumuzla ilgili ayet, kocasına karşı sorumluluğu yerine getirmeyen kadın için nasihat, yatakları ayırma ve vurma şeklinde üç tedbirden bahseder. İlk ikisi herhangi bir problem teşkil etmediği halde, üçüncü tedbir zamanımızda tartışma konusu olmuştur. Biz bu çalışmamızda meselenin nasıl anlaşılması gerektiği üzerinde durduk.

Anahtar Kelimeler: Nisa Suresi, Nüşuz Kavramı, İslam Hukuku, Karı, Koca.

Abstract

Although there are different marriage understandings according to different nations in different times, “Nushuz” is a decretal that dates back to the time of Adam and will go on to the doomsday. The aim of marriage according to Islam is to provide peace and welfare for the family and bring up good and benevolent descendants for the society. A marriage contract conducted in conformity with established usages provides both sides with some rights and encumbers them. The responsibility of the husband to his wife can be summed up with mahr, maintenance, and good behaviour to his wife. The responsibility of the wife to her husband can be summed up with loyalty, obedience in the legitimised occasions, staying with her husband, and taking great pains with preserving the household goods.

Violation of marital duties on the part of either husband or wife is referred to in the Holly Quran as “nushuz.” In the related verse handled in this paper, three cautions are mentioned: advice, separating the bad, and hitting. There is no problem with the first two items, but the third is a subject of controversy nowadays. In this paper, the problem was explained with regard to Islamic jurisprudence.

Keywords: Surat an-Nisa, Concept of Nushuz, Islamic Jurisprudence, Wife, Husband.

GİRİŞ

İbn Abidin’in (1252/1836), üzerine haşiye yazdığı ed-Dürrü’l-Muhtar’ın metni Tenviru’l-Ebsar ‘da ifade edildiği gibi, (الایمان و النکاح الا الجنة فی تستمر ثم الآن الى ادم عهد من شرعت عبادة لنا لیس) ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Adem’den, son peygamber Hz. Muhammed’e ve O’ndan sonra da kıyamete kadar devam edecek olan ve ahiret hayatında da varlığını devam ettirecek olan iki ibadet vardır. Onlar da İman ve nikâhtır. (İbn Abidin,2/28) Diğer hükümler ve ibadetler zamanla değişikliğe uğramış, bir peygamber zamanında var olan bir hüküm kendisinden sonraki peygamber zamanında değişmiş veya yürürlükten kalkmıştır. Ancak bu iki hüküm devamlı yerini korumuştur. Dünya hayatının son bulmasıyla namaz, oruç vs. gibi ibadetler ve mükellefiyetler son bulurken, iman ve nikâh orada da devam edecektir.

Aslı korunmakla beraber, çeşitli zaman ve milletlerde evlilik ve nikâh anlayışında farklılıklar olmuştur. İslam’a göre evliliğin gayesi, “Kaynaşmanız için size kendi (cinsi) nizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peyda etmesi de O’nun (varlığının) delillerindedir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır.(Rum/30,21)” Ayetinin ifade ettiği üzere aileye huzur ve mutluluk, topluma da iyi ve hayırlı nesil yetiştirmektir. Müfessirler ayette geçen (مودة) kelimesini sevgi ile (رحمة) kelimesini de hayırlı nesil ile tefsir etmişlerdir.(Zuhayli,1991:21/69) İslam Dini, cinsî ihtiyacın tatminini tabii karşılamakla beraber, evliliğin gayesinin sadece bundan ibaret olmadığını ifade etmiştir. Bu hususla ilgili hadiste; “Evlenin, çoğalın, çünkü ben sizin çokluğunuzla diğer ümmetlere karşı iftihar edeceğim” (İbn Mace, nikâh,8) buyrulmuştur. Nikâhın iki tarafı olan kadın ve erkekte bahsedilen bir başka ayette ise, “Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz.”(Bakara/2,187) Buyrulurken kadın ve erkeğin birbirine

* Yrd. Doç. Dr. Rifat USLU, Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Fıkıh Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

karşı önemi bildirilmektedir. Eşlerin birbirinin elbisesi olması birbirlerine özel olması, duyguların ördüğü bütünleşme anlamına gelir. Bu duygusal bütünleşme, dozunda kıskançlık, esirgeyicilik, fedakârlık gibi aileyi ayakta tutan duygular üretir. Sonuçta koca eşyle huzur bulur, kadın ise kocasının bağlılığı ve tutkusunu görür ve mutlu olur. Elbisenin mahremiyeti sağlayan ve bakışlardan koruyan özelliğine bakıldığında eşlerin birbirine elbise olmasının değeri daha da iyi kavranabilir.(Köse, s.178)

Nikâhın gayesi sadece erkek ve kadının birbirlerinin cinselliklerinden istifadesi değil, birbirleriyle yardımlaşarak hayatı paylaşmalarıdır. İslam hukukunda evlilik, hukuk esasına bağlı olarak, hem bedeni bir muamele, hem de bir nevi ibadettir.(İbn Abidin,2/28) Hatta Hanefilere göre, farz ve sünnetlerin ifasıyla beraber evlilikle meşgul olmak, sırf nafile ibadetler için evlenmeyi terk etmekten daha faziletlidir. (Kasani, Beyrut, 1997: 3/315; Serahsi, 1982:4/193).

Böyle ulvi amaçlarla kurulan evlilik müessesesinin istenilen şekilde devam etmesi için taraflara bir takım sorumluluklar yüklemiştir ve bu sorumlulukları yerine getirmeyen taraf için de bir takım müeyyideler konmuştur. Bu müeyyidelerden biri de aile içi anlaşmazlıklarda kadından kaynaklanan sorunlarda başvurulacak tedbirlerdir. Biz de bu çalışmada önce taraflara yüklenen sorumlulukları ele alıp sonra da, Nisa 34 ayetinde belirtilen tedbirlerden bahsedeceğiz.

I-NİKÂH AKDİNDEN DOĞAN HAK VE SORUMLULUKLAR

Usulüne uygun bir şekilde meydana gelen nikâh akdi taraflara bir takım haklar sağladığı gibi, bazı sorumluluklar da yükler. Hz. Allah şu ayette "Kadınların da ödevlerine denk belli hakları vardır. Ancak erkekler, kadınlara göre bir derece üstünlüğe sahiptirler. Allah azizdir, hâkimdir." (Bakara/2,228) bunu bildirmektedir. Ayette geçen erkeğe tanınan üstünlük de, aile reisliğinden ibarettir. Kur'an ve sünnet, insan olarak erkekle kadını eşit kabul etmiş ancak ailede huzurun temini ve kargaşanın önlenmesi için bir yandan kadın ve erkeğin fitri özellikleri, diğer yandan erkeğin aile ve toplum hayatında yüklenmiş olduğu ağır sorumluluklar göz önünde tutularak aile reisliği kocanın uhdesine verilmiş, kocaya aile ilişkilerinde kadına göre nisbî bir üstünlük tanınmıştır.(Günay, nüshuz md; Dalgın, 2012:257vd.) Bu hak da erkeğe, kadınlar üzerinde despotluk yapma ve onlar üzerinde mutlak hâkimiyet kurma yetkisi vermez. Tam tersine erkeğin omuzuna, her türlü dış tehlikeye karşı aile fertlerini koruyup kollama, ailesinin nafakasını temin etme, aile fertlerinin talim ve terbiyesi ile meşgul olma, onlarla iyi geçinme, onların dünya ve ahiret mutluluklarını sağlama gibi bir kısım sorumluluklar yükler. Hz. Peygamberin " Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürüsünden sorumludur, erkekler ailesinin çobanıdır, kadın kocasının evi ve çocuklarının çobanıdır ve hepiniz sürüsünden sorumludur."(Buhari, nikâh, 80) hadisi de bu sorumluluklarla alakalıdır. Nikâhın kadına sağladığı haklar, erkeğin kadına karşı sorumluluğunu, erkeğe sağladığı haklar da kadının kocasına karşı sorumluluğunu ifade eder. Buna göre kadının hakları ve sorumlulukları ve erkeğin hak ve sorumlulukları vardır. Erkeğin hanımına karşı sorumluluklarını iki başlık altında ele almak mümkündür.

A-Erkeğin hanımına karşı sorumlulukları

a-Mali sorumluluk

Evlilik akdi, erkeğe mehir ve nafaka olmak üzere iki mali sorumluluk yükler.(Kasani,1997:3/607) Bundan dolayı kadın evin geçimini temin konusunda ortak olmaya zorlanamaz.

aa-Mehir

Nikah akdinin bir sonucu olarak kocanın karısına ödemek zorunda olduğu para veya mala mehir denir.(Erdoğan,2010:359) Mehre, "ecr", "sadâk", "nihle", "alâik", "ferida", "sadaka", "ukr", "hibâ" ve "atiyye" adı da verilir.(Bilmen, c.2,s.10)

Kuran'ı Kerim'de kendisiyle evlenen kadınlara mehirlerinin verilmesi gerektiği bildirilmektedir.(Bakara/2,236-237;Nisa/4,4-24-25;Maide/5,5)

Kur'an ve sünnette mehir ödenmesi gerekliliği üzerinde durulmasına rağmen İslam Hukukçularının çoğunluğuna göre mehir, evliliğin şartlarından değil, sonuçlarından biridir. Bu sebeple nikâh esnasında mehir belirtilmese de evlilik geçerlidir.

Mehrin alt sınırı, on dirhem gümüş veya on dirhem gümüş değerinde bir maldır. On dirhemden az bir miktar kararlaştırılsa da, kadına en az on dirhem vermek gerekir. (Mevsili,1989:448-449)

Mehrin tamamı nikâh anında ödendiği gibi, tamamının veya bir kısmının ödenmesinin daha sonraya bırakılması da mümkün ve caizdir.

Mehir tamamen kadının hakkıdır, onda dilediği gibi tasarruf edebilir. Mehir, tahakkuk ediş ve ödeme şekline göre mehir-i misil, mehir-i müsemma, mehir-i muaccel ve mehir-i müccel gibi kısımlara ayrılır.

Mehir-i misil: Emsal mehir; zevcenin babası tarafından ve olmadığı takdirde memleketi ahalisinden akit tarihinde yaş, güzellik, bekâret gibi özelliklerde kendisine akran ve emsal olan kadınların mehidir. Mehir, bizzat akdin kendisi ile gerekli olduğundan asıl olan da bu mehir-i misildir. Akit esnasında mehirin zikredilmemesi halinde mehir-i misil gerekir. (Bilmen,1968:c.2,s.10;Erdoğan,2010:356)

Mehir-i müsemma: İki tarafın belirleyerek az ya da çok üzerinde anlaştıkları mehidir. Bu bir mal ya da mübadele imkânı bulunan menfaat olabilir.

Mehr-i muaccel: Nikâh akdinde peşin verilmesi şart koşulan mehirdir. Bu verilmeden kadın, zifafa izin vermeyebilir.

Mehr-i müeccel: Daha sonra verilmesi şart koşulan mehirdir. Bu durumda eğer belli bir vakit zikredilmemişse ölüm ya da boşama halinde muacceliyet kazanır. Bain talakta hemen, ric'î talakta iddet bitiminde. Bir mehrin tamamı müeccel olabileceği gibi bir kısmı da müeccel olabilir. (Bilmen,1968:c.2,s.12;Erdoğan,2010:356)

ab-Nafaka

Harcamak ve tüketmek manasına gelen "infak" mastarından türeyen nafaka kelimesi sözlükte ihtiyaçların karşılanması maksadıyla harcanan para ve maddi değerler anlamına gelir.(İbn Manzur, Beyrut, tsz:10/358) İslam hukukçuları tarafından değişik tarifleri yapılmıştır. Nafaka sadece aile hukukuyla alakalı bir kavram değildir. Aile nafakasının dışında akrabalık nafakası, mülkiyet nafakası, hayvanat nafakası gibi kısımları vardır.

İslam hukukçuları evlilik nafakasının, nikâh akdinin hukuki sonuçlarından olduğunda ittifak etmişlerdir. Evlilik süresince bu yükümlülük devam eder. Evlilik nafakasından koca nafaka borçlusudur, kadın ise nafaka alacaklısıdır. Nafaka borçlusudur koca, eşinin normal şekilde hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan yiyecek, içecek ve diğer ihtiyaç maddelerini temin etmek, giyim ihtiyaçlarını karşılamak ve sosyal durumuna uygun bir ev temin etmek zorundadır. "Onların örfe uygun olarak beslenmesi ve giyimi baba tarafına aittir."(Bakara,2/233), "İmkânı geniş olan, nafakayı imkânlarına göre versin; rızık daralmış olan da Allah'ın kendisine verdiği kadarından nafaka ödesin."(Talak,65/7) ayetleri de bu zorunluluğu bildirir. Koca, karısının nafakasını ödemez veya eksik öderse, kadın yargı yoluna başvurabilir. (Kuduri, İstanbul,1966:133)

Kocanın nafaka borcuyla yükümlü olabilmesi için temelde şu üç şart gerekmektedir. 1-Evlilik sahih bir akit ile gerçekleşmiş olmalıdır. Bunun için fasit nikâhlar nafaka mecburiyeti doğurmaz. 2-Kadın evliliğe hazır bir fizik olgunluğuna sahip olmalıdır. 3-Kadın, kocasının istifade edeceği bir durum ve yerde bulunmalıdır. Buradan hareketle, kocasının evine taşınmayan veya kocasından izinsiz evi terk eden kadın, nafaka hakkını kaybeder. (Yaman, s.64.)

b-Şahsi Sorumluluk

Evlilik içinde kocanın hanımına karşı en önemli görevi, hanımına karşı iyi davranmak, cinsellikten adalete kadar kocalık görevlerini yerine getirmek ve hanımıyla beraber yaşamaktır. (Kasani,1997:3/608) "Ey iman edenler! Kadınlara zorla varis olmanız size helal değildir. Apaçık bir edepsizlik yapmadıkça, onlara verdiğinizin bir kısmını ele geçirmeniz için de onları sıkıştırmayın. Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmazsanız (biliniz ki) Allah'ın hakkınızda çok hayırlı kılacağı bir şeyden de hoşlanmamış olabilirsiniz."(Nisa/4,19) ayeti ve "Kadınlığınız hakkında Allah'tan korkun! Şüphesiz siz onları Allah'ın bir emaneti olarak aldınız ve onların cinselliklerini Allah'ın kelimesiyle (nikâh akdi ile) kendinize helal kıldınız."(Müslim, hac,1); "İyi kulak verin! Kadınlara hayrı tavsiye edin, onlar üzerinde hayırdan başka bir şeye sahip değilsiniz". (Buhari, nikâh,80), "Sizin en hayırlınız, kadınlara en iyi ve en zarif davrananızdır." (İbn Mace, nikâh,50) hadisleri bu sorumluluğu açıkça ifade etmektedir. Hz. Peygamber, hadisleriyle her fırsatta ümmetine, hanımlara karşı iyi davranılmasını emrettiği gibi, bizzat aile yaşantısı ile de Müslümanlara örnek olmuş, eşlerine iyi davranmış hiçbir kötü söz bile söylememiştir. Kadının kocası üzerindeki hakkı nedir? Diyen bir Sahabi'ye Peygamber Efendimiz, "Öncelikle kendi imkânına göre hanımının yeme-içme, giyim ve mesken ihtiyacını karşılaması ve bu konuda kendinden farklı davranmamasıdır. Şiddet uygulamaması, aşağılamaması ve evi terk etmemesidir."(Ebu Davud, Nikâh/41)

Burada şunu da ifade edelim ki, kocanın hanımına iyi davranması esas olmakla beraber, bir dereceye kadar hanımını te'dip hakkına da sahiptir. (Kasani, 1997:3/ 613;Behnesi, 1496:1/350;Zuhayli,1989:7/338)) Aşağıda geniş şekilde durulacağı üzere "Başkaldırmasından endişe ettiğiniz kadınlara gelince, onlara önce öğüt verin, vazgeçmezlerse onları yataklarında yalnız bırakın, bu da fayda etmezse onlara vurun."(Nisa/4,34) ayeti te'dip hakkının mahiyetini belirtmektedir.

Ayette geçen "vurunuz" kelimesi, kadına karşı şiddet kullanmak veya bedeninde iz bırakacak ve hasar bırakacak tarzda dövmek değildir.(Nisaburi,1996:2/410) Maksat evliliğin devamını sağlayacak başka bir yol kalmamışsa hafifçe vurma seçeneğinin kullanılmasıdır. (Yaman,60).

Kocanın gerek mali sorumluluklarını, gerekse şahsi sorumluluklarını yerine getirmemesine ve kocalık vazifesini yapmamasına da aşağıda görüleceği üzere kocanın "nüşuz"u denmektedir.

B-Kadının Kocasına Karşı Sorumlulukları

Erkeğin kadın üzerindeki haklarına da, kadının erkeğe karşı sorumlulukları olarak ifade etmemiz mümkündür. O sorumlulukları da kocaya itaat etme, birlikte oturma, özürsüz olmadıkça cinsi münasebetten kaçınmama, kocaya sadakat, evinin ve eşinin mallarını korumaya ihtimam gösterme şeklinde hulasa edebiliriz.(Zuhayli,1989:7/334) "Şuna çok dikkat edin ki, sizin kadınlar üzerinde haklarınız olduğu gibi, onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin onlar üzerindeki haklarınız, aile mahremiyetinizi,

istemediğiniz herkesten korumaları ve hatta evinizde görmek istemediğiniz kimseleri evinize dahi almamalarıdır.”(Tirmizi, radâ,11),”Hangi kadın, kocası kendisinden razı olarak vefat ederse, cennete girer.”(Tirmizi, radâ,10),”Hepiniz çobansınız ve hepiniz maiyetindekilerden mesulsünüz. Kadın da evinin ve çocuklarının çobanıdır.”(Buhari, Cuma,11) hadisleri hep bu haklarla ilgilidir. Kadın bu sorumlulukları yerine getirmez ve kocasını ihmal ederse çalışma konumuzu teşkil eden kadının kocasına karşı “nüşuz”u ortaya çıkar. O takdirde de kadının da evlenmeden önce kabul ederek evlilik akdini gerçekleştirdiği, bir dizi tedbir devreye girer.

II-NÜŞUZ KAVRAMI

Arapça bir kelime olan “nüşuz” kelimesi, “neşeze” fiilinden türemiştir. Bu kelime lugatta, yerin yüksek kısmı yani tümseklik, yükseklik, yükselmek, ölünün kemiklerinin yerine yükselip birbiriyle birleşmesi, kadının kocasına karşı yükseklik taslayıp onu kızdırması ve erkeğin kadına karşı yükseklik taslayıp kadını dövmesi ve eza vermesi gibi manalara gelmektedir.(er-Razi,1992:789)

A-Nüşuzun Tanımı

Istilahî bir terim olan nüşuz için farklı tarifler yapılmıştır. Haddadi(800/1397) ye göre nüşuz, “kadının, hakkı olmadığı halde kocasının izni olmadan, kocasının evinden çıkmasıdır.”(Haddadi,1978:I-II) Zuhayli de nüşuzu şöyle tarif eder. “Kadının, kocasına itaat etmesinin vacip olduğu yerde kocasına asi olması, karı kocadan her birinin diğerinden hoşnutsuzluğu ve kadının hakkını aramak için kadıya gitmesinin dışında, evden izinsiz olarak çıkmasıdır.” Zühayli tanımı yaptıktan sonra da nüşuzun alametlerini sayar. O’na göre nüşuz, kadının kocasına karşı asık suratlı davranması, kocasından yüz çevirmesi fiilî nüşuz, daha önce yumuşak konuşurken, kaba bir şekilde kocasına cevap vermesi de kavli nüşuzdur. (Zuhayli,1989:7/338), Elmalılı’ya göre de nüşuz “kadının kocasına ısyanı, koku sürünmemesi, zevcini nefisinden men etmesi, önceleri zevcine yaptığı muameleyi değiştirmesi, zevcini hoşlanmaması, zevcinin meskeni şer’î olarak tayin ettiği ikametgâhta beraber oturmaktan imtina edip onun arzu etmediği bir yerde ikamet etmesidir.”(Elmalılı,1879:2/1351). Serahsi, nüşuz için özel bir tanım yapmasa da, nafaka bahsinde naşize bir kadının nafaka hakkının olmadığını ifade ederken, kocasının mehir verdiği kadının, kocasından uzaklaşması, kocasının evine gitmemesi veya kocasının gitmek istediği beldeye gitmemekle naşize olacağını söyleyerek bir şekilde nüşuzu tarif etmiştir.(Serahsi,1982:5/186). Isfahani de kelimenin lügat manasını verdikten sonra, kadının nüşuzu “kocasına buğzetmesi, kendisini kocasına itaattan yüksek tutması ve gözünü de kocasından başkasına çevirmesidir. ”der.(Isfahani,1342:493).Necmeddin en-Nesefi nüşuzu, kadının kocasına buğzetmesi, ısyan etmesi ve yükseklik taslaması şeklinde açıklar. (Nesefi,1311.50) Hazin tefsirinde de kadının nüşuzu “kocasına buğzetmesi, kocasına itaattan kaçınması ve kocasına karşı büyüklük taslamasıdır.”(Hazin,1317:2/66) şeklinde tarif edilir. Böyle bir kadına da “naşize” denir.(İbn Abidin, tsz:2/891;Erdoğan,2010;447).Ömer Nasuhi Bilmen de nüşuz,”kadının kocasına kafa tutması, isyankârane bir harekette bulunmasıdır.”Bilmen, İstanbul:2/587) der. Kadının kocasına başkaldırması anlamında Istilahî bir terim olan bu kelimenin, lügat manaları ile de bağlantılı olarak fıkıh kitaplarındaki tarifler ve tefsirlerde verilen anlamlar bir araya getirildiğinde genel olarak şöyle bir tanım ortaya çıkmaktadır. “Kadının kocasına tepeden bakması, kafa tutması, kişiliğiyle oynaması, eflenmesi, onu ezmeye çalışması, şımarıklık göstermesi, saygısız davranması, kocasını kıskandıracak şekilde başka bir erkekten bahsetmesi, kocasının yokluğunda onun hoşuna gitmeyecek, iffete söz getirmeye vesile olacak davranışlarda bulunması gibi psikolojik şiddete varan ve huzursuzluğa sebep olan kontrolsüz davranış ve disiplinsizlikleriyle kocayı canından bezdirmesi, eza-cefa çektirmesidir.”(Köse,2015:310). Bütün bunlar kocanın kişiliğine yapılmış bir saldırı ve şiddettir. Görüldüğü gibi “nüşuz” kavramına geniş ve farklı manalar yüklenmiştir. Aşağıda ele alınacağı üzere ayetin iniş sebebi olarak zikredilen ifadeye baktığımız zaman görülecektir ki, aile içerisinde karşılıklı ilişkileri ve güveni sarsacak her hareketin nüşuz olacağı kanatındayız.

Tefsirlerde beyan edildiğine göre, Ensardan Sa’d b. Rabî’nin hanımı Habibe binti Zeyd, kocasına karşı serkeşlik yaptı. Kocası da kendisine bir tokat attı. Kadının babası, durumdan haberdar olunca, kızını da yanına alarak H. Peygambere gitti. Durumu anlatıp ya Rasulallah! Ben kızımı ona dövmesi için vermedim, diyerek şikâyetle bulundu. Peygamber Efendimiz de “kocasına kısas yapsın” buyurdu. Baba ile kız kısas için ayrıldılar. Az sonra Hz. Peygamber “geri dönün, bana ayet geldi” dedi ve şöyle buyurdu. “Biz bir emir irade ettik, Allah da diğer bir emir irade buyurdu ve şüphe yok ki hayır Allah’ın irade ettiğidir.” Dedi.(Elmalılı,1979:c/1350;Nisaburi,1996:2/410;Zuhayli,1991:5/53)

Rivayet içerisinde dikkat çeken hususlardan biri, Hz. Peygamberin, “biz bir şey irade ettik, fakat Allah da diğer bir emir irade buyurdu ve şüphe yok ki hayır Allah’ın irade ettiğidir.” İfadesidir. Yani şu demektir: Her ne kadar ben kısasa hükmettiysem de Allah’ın iradesi, sizin durumunuza, realitenize ve fitratınıza daha uygundur. (Erdal,2001:43)

B-Kur’an’da Nüşuz

Nüşuz ve bundan türeyen kelimeler Kur'an'da beş yerde geçmektedir. Bunlardan ikisi (اُنشُرُوا) şeklinde emri hazırın çoğulu olarak bir ayette, biri if'al babından muzari mütekelim me'al-gayr olarak (نُنشِرُ) şeklinde bir ayette, ikisi de (نُشُورًا) şeklinde nisa suresinde iki ayrı ayette geçmektedir.

Hz. Allah görgü kurallarından biri olan meclis âdâbı ile alakalı olarak "Ey iman edenler! Size "meclislerde yer açın" denilince yer açın ki Allah da size genişlik versin. Size "kalkın" denilince de kalkın ki Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri yükseltsin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.(Mücadele/54,11) buyurur. Ayette iki defa emir şeklinde geçen (اُنشُرُوا) kelimesi, lügat manalarından biri olan yükselmek manasına kullanılmış ve mealde "kalkın" şeklinde ifade edilmiştir.

Yıkık bir kasabadan geçerken oradaki mezarları gören ve bunların nasıl dirileceğini düşünen Hz. Uzeyr'e, gösterilen mucizeyi haber veren ayette de şöyle ifade edilmektedir. "Yahut görmedin mi o kimseyi ki, evlerinin duvarları çatıları üzerine çökmüş (alt üst olmuş) bir kasabaya uğradı: "Ölümünden sonra Allah bunları nasıl diriltir acaba" dedi. Bunun üzerine Allah onu öldürüp yüz sene bıraktı; Sonra tekrar diriltti. Ne kadar kaldın dedi. "Bir gün yahut daha az" dedi. Allah ona: Hayır, yüz sene kaldın. Yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamıştır. Eşeğine de bak. Seni insanlara ibret olsun diye (yüz sene ölü tuttuk, sonra tekrar dirilttik) Şimdi sen kemiklere bak, onları nasıl düzenliyor, sonra ona nasıl et giydiriyoruz, dedi. Durum kendisine anlaşıncı: Şimdi iyice biliyorum ki, Allah her şeye kadirdir, dedi."(Bakara/2,259) Bu ayette geçen (نُنشِرُ) kelimesi ise lügat manası ile bağlantılı olarak bir biri üzerine koyarak düzene sokmak manasında kullanılmıştır.

Evlilikte, erkekte kaynaqlanan geçimsizlik halinde ne yapılması gerektiğini haber veren ayette "Eğer bir kadın kocasının geçimsizliğinden yahut kendisinden yüz çevirmesinden endişe ederse, aralarında bir sulh yapmalarında onlara günah yoktur. Sulh (daima) hayırlıdır. Zaten nefisler kıskançlığa hazırdır. Eğer iyi geçinir ve Allah'tan korkarsanız şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır."(Nisa/4,128) buyrulmaktadır. Burada geçen (نُشُورًا) kelimesi de (erkekte kaynaqlanan) geçimsizlik anlamındadır.

Çalışma konumuzu ilgilendiren "Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması sebebiyle ve mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur. Onun için sâliha kadınlar itaatkârdır. Allah'ın kendilerini korumasına karşılık gizliyi (kimse görmese de namuslarını) koruyucudurlar. Başkaldırmasından endişe ettiğiniz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın ve (bunlarla yola gelmezlerse hafifçe) dövün. Eğer size itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın; çünkü Allah yücedir, büyüktür."(Nisa/4,34) ayetinde geçen (نُشُورًا) kelimesi de başkaldırma manasındadır.

C-Naşize Kadına Öngörülen Tedbirler

İslam Hukukuna göre, kocasına karşı başkaldırma şeklinde ifade edilen tavırlarda bulunan kadına karşı erkeğin alması öngörülen tedbirler yukarıda mealini verdiğimiz ayet ışığında şöyle sıralanmaktadır.

a-Nasihah Etme

İlgili ayette başkaldırmasından korkulan kadına uygulanacak ilk tedbirin öğüt olduğu (فِعْطُوهُنَّ) "onlara vaaz edin" fiili ile ifade edilmektedir. Nasihat, vaaz, öğüt vb. gibi kelimelerle ifade edilen bu metod İslami tebliğde önemli bir yer tutmaktadır. Kur'an'da "mev'ıza-i hasene" kavramı ile ifade edilmektedir.(Nahl/16,125.) Öğüt vermenin de kendisine has prensipleri vardır. Prensipilere riayet edilerek yapılan öğüt semeresini verecektir. Ayetlerde ve hadislerde onlara yer verilmiştir. En başta öğüt veren kişi muhatabını tanıyacak, ona değer verecek, yumuşak davranacaktır. Kur'an'da bu husus şöyle anlatılır. Hz. Allah, Musa ve Harun peygamberi, Firavn'u davete gönderirken şöyle emir verdi. "Firavn'a gidin. Çünkü o, iyiden iyiye azdı. Ona yumuşak söz söyleyin. Belki o, aklını başına alır veya korkar."(Taha/20.43-44). Bir erkek de, hanımına nasihatla bulunurken ölçülere riayet edecek, eşini rencide etmeden, hakir görmeden, güzel bir üslup ile yaptığı hareketlerin doğru olmadığını anlatarak doğru olanın nasıl olması gerektiğini bildirecek ve düzelme olmadığı takdirde bazı sıkıntıların olabileceğini ihsas edecektir.

Nasihat fayda vermişse sorun çözülmüş olacağı için başka bir tedbire gerek kalmayacaktır. Şayet şartlarına uygun bir şekilde yapılan nasihat fayda vermemişse ayette belirtilen ikinci tedbire başvurulacaktır.

b-Yatağı Ayırma

Nasihatın fayda vermemesi halinde başvurulacak ikinci tedbir olan yatakları ayırma da ayette (الْمَصَاجِعَ فِي وَاهْجُرُوهُنَّ) "onları yataklarda terk edin" cümlesiyle ifade edilir. Bu tedbirin değişik faydaları olacaktır. Eğer kadın kocasını seviyorsa, kadın bundan huzursuzluk duyacak ve başına gelen bu sonucun kendi hatalarından kaynaklandığını anlayacak ve kendisine çeki düzen vererek yaptıklarından vaz geçerek ortamın düzelmesini sağlayacaktır. Eğer kocasını sevmiyorsa kadın bundan rahatsız olmayacak bilakis memnun olacaktır. O zaman da geçimsizliğin kadından kaynaklandığı ortaya çıkacaktır.(Semerkandi,1971:1/352). Yatakları ayırma da bir sonuç vermiyorsa bu defa Kur'an'da belirtilen üçüncü aşama devreye girecektir.

c-Dövme

Birinci ve ikinci tedbir fayda vermeyince başvurulmasına müsaade edilen bir başka tedbir de hemen hemen bütün tefsirlerde ifade edilen şekliyle "hafifçe vurmak"tır. Bu da ilgili ayette (واضربوهن) kelimesi ile ifade edilir. Bunun da ölçüsü aşağıda da üzerinde durulacağı üzere tefsirlerde (مبرح غير) "aşırı olmaksızın" şeklinde açıklanmıştır. (Sabuni,tsz: 1/274;Kurtabi,2010:5/113) Hz. Peygamber de, Veda hutbesinde hanımlarla alakalı olarak "Söyleyeceğim söze dikkat ediniz. Kadınlara hayır tavsiye ediniz. Onlar sizin yanınızda (sizlere tabi olma yönüyle) esir gibidirler. Ancak onlar, açık bir ahlaksızlıkla geldikleri zaman, onların yataklarını terk ediniz ve eziyet verici olmaksızın dövünüz. Bundan sonra size itaat ederlerse onları ayıplamayın."(Tirmizi,tsz:I/594).Görüldüğü gibi, Kur'an'ın tefsiri mahiyetinde olan hadiste de açık bir ahlaksızlıkta bulunan kadına bile uygulanacak tedbirin şeklini "eziyet verici olmaksızın" ifadesiyle açıklamıştır. Abdullah b. Abbas'dan da bunun "misvak ve benzeri bir şeyle" adeta sembolik bir vuruş olduğu rivayet edilmiştir.(Alusi,1971:3/25). Ayrıca bu tedbir de istisnai olarak, fayda verecek ise başvurulmasına müsaade edilen bir tedbirdir.(Topal-Küçük,2012.18)

Öğüt vermek, yatakta yalnız bırakmak ve küsmek gibi tedbirler herhangi bir problem teşkil etmemiştir. Ancak üçüncü tedbir olan "darb", özellikle çağımızda, kadın hakları ve insanlık haysiyeti yönlerinden önemli bir tartışma konusu olmuştur. Neredeyse Kur'an-ı Kerim şiddetin kaynağı olarak suçlanır hale geldiğinden, Nisa suresinin 34.ayetinde aile içi uyuşmazlıklarda tedbirlerden birisi olarak öngörülen "darb" kelimesinin anlamlandırılmasında zorluklar ve zorlamalar yaşanmaya başlamıştır.(Köse,320) Kelimenin manasındaki zorlamalar, meallerde kendini göstermektedir. Onlarca Kur'an mealinde kelimeye "hafifçe vurunuz" şeklinde mana verilirken, az sayıda da olsa bir kısım meallerde, kelimenin manasına hiç yer vermeyen de olduğu gibi, "buldukları yerden başka yere gönderin", "geçici olarak evlerden uzaklaştırın", "nihayet onları çıkarın" ve "geçici bir süre ayırın" gibi zorlama ve sonuç olarak da kadınların daha da mağdur olmalarına sebep olacak anlamlar yüklemektedirler. Yüklenen bu manalar görünüşte kadını savunmak gibi görünse de, aslında kadını daha da mağdur etmeye sebep olabilir. Zira yuvanın devamını sağlamak için öngörülen bu tedbirler, meallerde verilen manalara göre" evden gönderme", "uzaklaştırma", "çıkarma" ve "ayırma" şeklinde uygulanacak olursa, evden atılıp terkedilen kadını hangi tehlikenin beklediği kestirilemez.

İlgili ayetin değerlendirilmesine geçmeden evvel, Hz. Peygamberin kadınlara gösterdiği hassasiyete bir göz atmak yerinde olur kanaatındayız. Hz. Aişe, Peygamberimizin, eşlerine ve hizmetçilerine hiçbir zaman kötü davranmadığını ifade etmiştir. (İbn Mace, Nikah/51), Hz. Aişe'nin Peygamberimize karşı olumsuz bir davranışı sebebiyle babası tarafından cezalandırılma teşebbüsüne rıza göstermeyerek bizzat engel olmuştur.(Ebu Davud, Edep/84). Hz. Peygamber, eşlerini dövme alışkanlığından vaz geçmeyenleri uyarılmış, eşlerine şiddet uygulayanların iyi insan olmadıklarını beyan etmiştir. (İbn Mace, Nikah/51). Ayrıca "Eşlerinizi döveceksiniz, sonra da utanmadan onunla aynı yatağa gireceksiniz"(Müslim, cennet/49) buyurmuştur.

Kur'an'ı Kerim de, eşini yüz kızartıcı bir suç olan zina halinde yakaladığını ve bunu kukuken geçerli olacak bir ispat vasıtasıyla destekleyememiş bir kocaya bile şiddet kullanma izni vermemiş ve takip edilecek yolu belirlemiştir.(Köse,2015:329). Konuyla ilgili ayette şöyle buyrulmaktadır. "Eşlerine zina isnadında bulunup da kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince, onlardan her birinin şahitliği, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ederek şahitlik etmesi, beşinci defa da, eğer yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lanetinin kendi üzerine olmasını dilemesidir. Kadının, kocasının yalan söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ve şahitlik etmesi, beşinci defa da, eğer (kocas) doğru söyleyenlerden ise Allah'ın gadabının kendi üzerine olmasını dilemesi kendisinden azabı kaldırır."(Nur,24/6-9).

Yine bu konuda Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği, Hz. Peygamber ile Sa'd b. Ubade arasında geçen şu konuşma dikkat çekicidir.

-Sa'd b. Ubade: "Ya Rasulallah! Eşimle birlikte olan bir adamı bulduğumda dört şahit getirinceye kadar ona bir şey yapmayacağım, öylemi"?

-Hz. Peygamber: "Evet, öyle"

-Sa'd: "Asla olamaz! Seni hak din ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, ben hiç beklemeden kesinlikle onu kılıçtan geçiririm".

-Rasulullah yanındaki arkadaşlarına dönerek: "Efendinize bakın, neler söylüyor! O gerçekten çok kıskanç ama ben ondan daha kıskancım, Allah ise benden de kıskanç."(Müslim, lian/16). Burada Peygamber sen kıskançlığın sebebiyle eşinle zina halinde yakaladığın adamı öldürmek istiyorsun ama senin kıskanç olduğunu bilen Allah ve Rasülü bunu yasaklıyor, demektedir. (Köse,330) Görüldüğü gibi son derece ağır ve yüz kızartıcı namus suçu olan zina halinde yakalanan eşe dahi şiddet ve cinayete geçit vermeyen Kur'an'ı Kerim ve Hz. Peygamberin daha basit anlaşmazlıklarda buna kapı araladığını söylemeye imkan yoktur. (Köse, 330)

Bu durumda, kadınlara vurma anlamındaki Nisa 34.ayetini nasıl anlamak ve yukarıda verilen hadislerle nasıl uzlaştırmak gerektiği üzerinde durmak lazımdır. Yukarıda verdiğimiz ayetin iniş sebebi ile ilgili olayda görüldüğü üzere, Hz. Peygamberin, kocaların eşlerini dövmelelerini kaldırmak istemesi ve kocasının kendisini dövmesinden şikayet eden kadın için kısas hükmetmesi üzerine Hz. Allah ilgili ayeti göndererek, aile içinde kadından kaynaklanan haksız bir uygulamada tedbir olmak üzere öğüt vermeyi, bu fayda etmemişse yatağı ayırmayı bu da sonuç vermezse son olarak vurmaya bir tedbir olarak öngörmüştür. Hz. Peygamber de bu ayette geçen vurmaya sınırlandırmıştır. Bu sebeple ilgili ayet, kadına zulme ve şiddete alet edilemez. Çünkü Allah'ın hiçbir emri veya yasağı kuluna eza için meşru kılınmamıştır. "Allah kullarına zulmedici değildir." (Al-i İmran, 3/182) Ayette zikredilen vurmanın amacı, ölçüsü ve hangi sorun için çözüm olarak öngörüldüğü düşünülünce bunu anlamak daha da kolaylaşır. Öncelikle şunu iyi bilmek gerekir ki, vurma durup dururken ortaya çıkan bir tedbir değildir. Bir şeyin karşılığıdır. O da, kadından kaynaklanan nüşuzun, aile birliğinin devamını tehdit eder hale gelmesi, uygulanan diğer tedbirlerin yetersiz kalması ve kocaya karşı serkeşliğin devam etmesidir. Ailenin yıkılması, sadece karı-kocaya dokunan bir zarar değil, diğer aile fertlerini ve toplumu da ilgilendiren ciddi bir sorundur. Bu durum düşünüldüğü zaman aslında boşanmak topluma uygulanan bir şiddettir.(Köse,2015/333) Dolayısıyla son tedbirden amaç, aile birliğini korumak, hedef ise kadını kendisi için çizilmiş sınırlar içine çekmektir. Bu yolla hedefe ulaşılmışsa, maksat hâsıl olduğundan ayetin son cümlesinde "Eğer size itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın."(Nisa74:34) ifade edildiği gibi kadın tekrar eski haline dönerse yapılacak bir şey kalmamış, ailede huzur sağlanmış demektir. Kur'an'da kadının nüşuzuna en son çözüm olarak darbın yer alması hem erkek hem de kadın açısından müspet fonksiyonu olan bir husustur. Kadın hakkındaki olumlu tarafı, caydırıcı olması ve o safhaya gelmeden nüşuzundan vazgeçmesini sağlamasıdır. Erkek üzerindeki olumlu tarafı ise onu, kadının hal ve hareketleri karşısında frenlemesidir. Zira darp, en sonunda zikredilmiştir.(Erdal,2001:45) Başka yol kalmayınca bu yetki tanınmış, ancak İmam Şafi'i'nin (204/819) de dediği gibi, vurmak mubah fakat vurmamak daha faziletlidir. (Razi,1971:10/73;Nisaburi,1996:2/410;Behnesi,1991;1/350;Zuhayli,1991:5/57)

Bu tedbirlerle problem çözülmezse Kur'an'ın önerdiği bir çözüm yolu, hakemlere başvurma yoludur. "Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Bunlar barıştırmak isterlerse Allah aralarını bulur, şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır."(Nisa,4/35) ayeti de bu yolu gösterir. Konuya kaynaklarda geniş yer verilmiştir.(Zuhayli,1989:7/340)

Hanımın nüşuzu için gösterilen tüm gayretler ve çabaya rağmen evlilik yürümüyorsa o zaman da taraflar Allah'a en sevimsiz bir uygulama olan boşanma yoluna başvururlar. Önemli olan husus, bu safhaya gelmeden öngörülen kurallar ışığında sorunların çözülmesidir.

Ayrıca aile yuvasının bozulmaması için alınması tavsiye edilen tedbirler zincirinden biri olan darb ile İslam'ın, her türlüşüne şiddetle karşı olduğu şiddeti özellikle de kadına karşı şiddeti karıştırmamak gerekir.

Şiddet, Türkçe sözlükte sert ve kaba davranış; kaba kuvvet kullanma; sertlik anlamına gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütü 2002 yılında yayınladığı Dünya Sağlık ve Şiddet Raporunda şiddeti geniş bir şekilde şöyle tarif etmiştir. "Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlarla sonuçlanma ihtimalini artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmasıdır." (Gültekin-Şahin,2015:22)Ülkemizde konuyla ilgili yayınlanan resmi belgeler şiddetin tanımını daha çok Dünya Sağlık Örgütünün yapmış olduğu tanımlara dayanarak vermektedir.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi, 2013 yılında yaptığı Küresel Cinayet Araştırmasının sonucunu kamuoyuyla paylaşmıştır. Araştırma cinayeti çok boyutlu olarak incelemekte, cinayete ilişkili değişkenleri ülkeler ve kıtalar arası karşılaştırma fırsatı vermektedir. Araştırma, cinayet oranlarını ve sayılarını, ülkelere göre, kıtalara göre, failin ve kurbanın cinsiyetine göre, failin kurbanına yakınlığına göre, cinayetin işlendiği alete göre vb. incelemektedir.

Yapılan araştırmaya göre, "Taammüden cinayet ve sayısı" 2012 yılında dünya genelinde tablolar halinde verilmiştir. Dünya genelinde 437.000 cinayetten %36 oranıyla 157.000 olayla Amerika kıtası birinci gelmektedir. Bu kıtayı sırasıyla %31 oran ve 135.000 sayıyla Afrika, %28 oran ve 122.000 sayıyla Asya, %5 oran ve 22.000 sayıyla Avrupa, %3 oran ve 1100 sayıyla Okyanusya takip etmektedir. Cinayet sonucu en fazla kişinin öldüğü bölge %16 ile Amerika, en azı da %2.9 ile müslüman nüfusun yoğunlukta olduğu Asya'dır.

Yine tabloya göre, Taammüden cinayete kurban sayısı dünya genelinde 344.000 sayı ve %79 ile erkek, 93.000 sayı ve %21 oranla kadındır. Buna göre erkekler kadınlara oranla 4 kat daha fazla cinayetin kurbanı olmaktadır. Türkiye’de de durum aynıdır. Erkekler (%79.5) kadınlara (20.5) göre 4 kat daha fazla cinayete kurban gitmektedir. Dünyada en fazla cinayet işlenen bölge Amerika olmasına rağmen, kadın cinayetlerinin en az olduğu bölge de Amerika kıtasıdır. Avrupa, Okyanusya’dan sonra cinayet oranlarının en az olduğu kıta olmasına rağmen, kadın cinayetlerinin en fazla olduğu ikinci bölgedir. Avrupa’daki kadın cinayetleri dünya ortalamasından ve Türkiye’den 7 puan daha fazladır.(Gültekin-Şahin,2015,37)

Yapılan araştırmalarda kadın-erkek eşitliği konusunda model bir ülke olduğu kabul edilen İsveç’te her iki kadından birinin şiddet mağduru olduğu da ortaya çıkmaktadır.(Gültekin-Şahin,2015:3)

Hal böyle iken, kadına şiddeti İslam Dinine, özellikle de Nisa 34.ayetine bağlamak, İslam’a ve Kur’an’a yapılan en büyük haksızlık ve açık bir iftiradır. Bu durumda araştırmacılara düşen görev, Kur’an’ı asra uydurmak değil, Kur’an’ı asrın insanlarına iyi anlatmaktır. Zira Kur’an indiği dönemin insanların anlayışına da uymadığından, Peygamberimize “ Ya bundan başka bir Kur’an getir veya bunu değiştir!” (Yunus/10,15) derlerdi. Onların bu isteklerine Peygamberimizin nasıl cevap vermesi gerektiği de, aynı ayette Allah tarafından “ Onu kendiliğinden değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben, bana vahyolunandan başkasına uymam. Çünkü Rabbime ısyan edersem elbette büyük günün azabından korkarım.” Şeklinde bildirilmiştir.

SONUÇ

Hız. Âdem’den günümüze kadar insan hayatında yerini koruyan ve dünya hayatından sonra da devam edecek olan nikâh/evlilik müessesesi taraflara bir takım haklar ve sorumluluklar yüklemiştir. Kadının erkek üzerindeki hakları, erkeğin hanımına karşı sorumluluklarını, erkeğin kadın üzerindeki hakları da, kadının kocasına karşı sorumluluklarını ifade eder. Erkeğin kadına karşı sorumlulukları, nafaka, mehir ve eşine karşı iyi muameledir. Kadının kocasına karşı sorumlulukları da, meşru ölçüler dairesinde kocasına itaat, birlikte oturma, özürsüz olmadıkça cinsi münasebetten kaçınmama, kocaya sadakat ve evinin ve eşinin mallarını korumaktır. Karşılıklı olarak sorumluluklar yerine getirilmediği takdirde bir başka ifade ile evliliğin gereği yapılmadığı takdirde bir müeyyidenin olması gerekir. Kaynaklarda bunlara yer verilmektedir.

Kadının, kocasına karşı sorumluluklarını yerine getirmemesi, ilgili ayette “Nüşuz” olarak değerlendirilmektedir. Aynı ayette, nüşuzundan korkulan kadına uygulanacak tedbirler de, nasihat, yataklarını ayırma ve en sonunda da darp olarak sıralanmaktadır. Bu üç tedbirden ilk ikisi her hangi bir problem teşkil etmemiş, fakat üçüncü tedbir, özellikle zamanımızda kadın hakları açısından tartışma konusu olmuş, hatta ilgili ayet kadına şiddetin kaynağı gibi gösterilmeye başlanmıştır. Hemen hemen bütün kaynaklarda ayetteki ilgili kelime hafifçe dövün şeklinde manalandırılır iken, bazı meallerde aslında kadını daha da mağdur edecek zorlamalara gidilmiştir. Zira hükümlerin konuluş amacı, yuvanın yıkılmaması, kadının mağdur olmamasıdır. Çünkü boşanmalarda genellikle mağdur olan taraf kadın olmaktadır. Boşanma, Allah’ın en çok buğzettiği bir konudur. Bunun için İslam, aile müessesesinin devamına önem vermiştir. Başta konumuzla ilgili ayet olmak üzere, aynı ayeti takip eden 35. Ayet hep ailenin devamına yöneliktir. Bu çareler de fayda vermezse başvurulacak olan boşama şekillerine bakıldığında yine ailenin devamı ön planda tutulmuştur. Boşamanın ric’î (dönülebilir) ve bain şeklinde ikiye ayrılması, yine bain talakın da beynünet-i suğrâ ve beynünet-i kübrâ diye ikiye ayrılmasının temel esprisi, hukukun elverdiği imkânlar dâhilinde son ana kadar ailenin devamına imkân vermektir. Böyle olunca da fayda sağlayacaksa, hadislerde çizilen sınırlar dâhilinde başvurulabilen bir yönteme cevaz verilmiştir. İslam hukukçuları kadının, ailenin işleyişi ile alakalı kuralları ihmal etmeleri halinde, hafif bir şekilde dövülebileceğine cevaz vermişler ancak bu tedbir hiçbir zaman ön plana çıkarılmamıştır. Nitekim İmam Şafii, hafifçe vurmaya cevaz olmakla beraber vurmamanın esas olduğunu söylemektedir.

Kadına şiddeti, İslam Dinine bağlamak da gerçeklerle bağdaşmaktadır. Çünkü yapılan araştırmalar, kadına şiddetin en az olduğu bölgelerin, İslami nüfusun yaşadığı bölgeler olduğunu göstermektedir. Gerek erkek, gerekse kadına karşı olsun şiddet, gerek din açısından gerekse insanlık açısından tasvip edilmemesine rağmen zamanımızda da dünyanın her tarafında uygulandığı bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- ALUSİ, Ebu'l-Fadl Şihabuddin Seyyid Mahmud (1971). *Ruhu'l-Meani fi Tefsiri'l-Kur'ani'l-Azim ve's-Seb'il-Mesani*, Beyrut.
BEHNESİ, Ahmet Fethi (1991). *el-Mevsüatü'l-Cinaiyye fi'l-Fikhi'l-İslami*, Beyrut: Daru'n-Nahdati'l-Arabiyye. .
BİLMEN, Ömer Nasuhi (1976). *Hukuku İslamiyye ve Istılahatı Fikhiyye Kamusu*, İstanbul: Bilmen Yayınevi.
-Kur'an'ı Kerim'in Türkçe Meâli Âlisi ve Tefsiri, İstanbul: Bilmen Yayınevi.
BUHARİ, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail (1981). *el-Camiu's-Sahih*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
DALGIN, Nihat (2012). *İslam Hukuku ve Cinsiyet Kültürü* (Dini ve toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet içinde), İstanbul.
EBU DAVUD, Süleyman b.el-Eş'as es-Sicistani (1992). *es-Sünen*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
ELMALIL, Muhammed Hamdi Yazır (1979). *Hak Dini Kur'an Dili Türkçe Tefsir*, İstanbul: Eser Neşriyat.

- ERDAL, Mesut (2010). *Kur'an'da Nüfus Kavramı*, Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Diyarbakır: c.III,sa.2.
- ERDOĞAN, Mehmet (2010). *Fıkıh ve Hukuk Terimleri*, İstanbul: Ensar Neşriyat.
- GÜLTEKİN, Mücahit-Şahin, Meryem (2015). *Türkiye'de ve Dünyada Kadına Şiddet*, İstanbul: Sekam Yayınları
- GÜNAY, Hacı Mehmet, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Nüfus maddesi*. İstanbul.
- HAZİN, Alauddin Ali b. Muhammed b. İbrahim (1979). *Lübbü't-Te'vil fi Meani't-Tenzil*, (Mecmeu't-Tefasir içinde) İstanbul: Çağrı Yayınları
- ISFAHANİ, Ebu'l-Kasım Hüseyin b. Muhammed (1342). *el-Müfredat fi Garibi'l-Kur'an*.
- İBN ABİDİN, Muhammed Emin Ömer b. Abdülaziz. *Reddül-Muhtar ale'd-Dürri'l-Muhtar*, Beyrut. İhya'üt-Türasi'l-Arabi.
- İBN MACE, Muhammed.b.Yezid (1981). *es-Sünen*, İstanbul: Çağrı Yayınları I-II.
- İBN MANZUR, Ebu'l-Fadl Cemalüddin Muhammed b. Mükerrrem (tsz). *Lisanü'l-Arab*, Beyrut: Daru Sâdır.
- KASANİ, Alauddin Ebu Bekr b. Mes'ud (1986). *Bedaii's-Sanai' fi Tertibi's-Şerai'*, Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- KÖSE, Saffet (2015). *Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu*, Konya: Nehir Vakfı Yayınları.
- KUDURİ, Ebu'l-Hüseyin Ahmed b. Muhammed (1986). *el-Muhtasar*, İstanbul: Fazilet Yayınevi.
- KURTUBİ, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed (2010). *el-Cami' li Ahkami'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-Misriyye.
- MEVSİLİ, Abdullah b.Mahmud b. Mevdüd (1986). *el-İhtiyar li Ta'lili'l-Muhtar*, İstanbul: Pamuk Yayınları.
- MÜSLİM, Ebu'l-Hüseyin Müslim b.Haccac (1992). *el-Camiu's-Sahih*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- NESEFİ, Necmüddin b. Hafs (1311). *Talibetü't-Talebe fi'stılâhati'l-Fikhiyye*, Bağdat: Daru't-Tabaati'l-Amira.
- NİSABURİ, Nizamuddin el-Hasan b.Muhammed b.Huseyin (1996). *Tefsiru Garaibi'l-Kur'an ve Reğaibi'l-Fürkan*, Beyrut.
- SABUNİ, Muhammed Ali (tsz). *Safvetü't-Tefasir*, Kahire: Daru'l-Kur'ani'l-Azim.
- SEMERKANDİ, Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed b. İbrahim (1971). *Bahru'l-Ulum*, Beyrut. Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- SERAHSİ, Muhammed b.Ahmed (1982). *el-Mebsut*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- RAZİ, Fahreddin Muhammed b.Ömer el-Hüseyin (1971). *Mefatihü'l-Ğayb*, Beyrut.
- RAZİ, Muhammed b. Ebu Bekr b. Abdülkadir (1992). *Muhtaru's-Sıhah*, Beyrut: Daru'l-Fikr.
- TİRMİZİ, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Sevre (1992). *es-Sünen*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- TOPAL, Şevket-Küçük, Yunus Emre (2012). *Aile İçi Şiddet ve İslam Hukukundaki Önleyici Tedbirler*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı 1.
- YAMAN, Ahmet (2013). *İslam Aile Hukuku*, İstanbul: İfav Yayınları
- ZUHAYLİ, Vehbe (1991). *et-Tefsiru'l-Münir fi'l-Akide ve's-Şeria ve'l-Menhec*, Beyrut: Daru'l-Fikr.
- el-Fıkhu'l-İslami ve Edilletühü (1989). Dimeşk: Daru'l-Fikr.